فصلنامه تحقیقات دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد
دوره ۴، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۴
صفحه: ۵۰۲-۴۹۱

Journal of Facualty of Dentistry Shahid Sadoughi University of Medical Sciences
Vol.4, No.2, Summer2015
Pages: 491-502

ارزیابی رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی از وضعیت آموزش بالینی در دانشکده دندانپزشکی شهید صدوقی یزد در سال ۱۳۹۳

سیدحسین طباطبائی[۱]، مهدی تبریزی زاده[۲]، سمیه غضنفری*[۳]، رقیه حکیمیان[۴]

چکیده

مقدمه: دانشگاه به عنوان نهاد تولیدکننده و ارتقادهنده دانش و تأمین‌کننده نیروی انسانی متخصص در جامعه وظیفه دارد به طور مستمر به بررسی وضع موجود خود پرداخته تا به راهکارهای عملی جهت ارتقای کیفیت آموزش دست یابد. این مطالعه با هدف ارزیابی رضایتمندی دانشجویان از وضعیت آموزش بالینی در دانشکده دندانپزشکی یزد انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی- مقطعی، ۲۰۵ پرسشنامه توسط دانشجویان دوره دکترای عمومی دندانپزشکی حاضر در بخش‌های بالینی در پایان روتیشن‌های اول و دوم نیمسال اول تحصیلی تکمیل شد. روایی و پایایی پرسشنامه تأیید شده بود. داده‌های جمع آوری شده به وسیله نرم افزار SPSS ویرایش ۱۷ و آزمون‌های آماری ANOVA و T-Test تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج: در مطالعه حاضر ۸۳ مرد (۴۰/۵ درصد) و ۱۲۲ زن (۵۹/۵ درصد) شرکت داشتند. میانگین رضایتمندی دانشجویان از کارآیی آموزش بالینی دانشکده ۰/۹۶±۳/۰۴ بود که در حد متوسط می باشد، بیشترین رضایتمندی مربوط به بخش اطفال (۰/۶±۳/۷) و کمترین رضایت مربوط به بخش ارتودنسی (۰/۰۱±۲/۹) بود. بین میزان رضایتمندی و ترم تحصیلی دانشجویان رابطه معنی‌داری وجود داشت(P=۰/۰۴۶) اما ارتباط آماری معنی داری بین رضایتمندی با جنسیت (P=۰/۰۸۸) و وضعیت تأهل (P=۰/۱۰۸) مشاهده نشد.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد، رضایت دانشجویان از آموزش بالینی با نوسان کم در کلیه بخش‌ها متوسط می باشد، از اینرو نیاز به تأمین امکانات لازم، ارتقاء عملکرد اساتید و تلاش برای جذب بیمار جهت بهبود وضعیت آموزش بالینی ضروری به نظر می رسد که این مهم توجه خاص برنامه‌ریزان آموزشی را طلب می کند.

واژه های کلیدی: آموزش بالینی، رضایتمندی، دانشجویان دندانپزشکی

۱- استادیار، گروه آسیب شناسی دهان و فک و صورت، عضو مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دهان و دندان، دانشکده دندانپزشکی ، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
۲-استاد، گروه اندودانتیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
۳-دانشجوی دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
۴- کتابدار، دانشکده دندانپزشکی،دانشگاه علوم پزشکی وخدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
-این مقاله حاصل از پایان‌نامه دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد می باشد.
*(نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۹۱۰۴۶۶۲۷۰۹، پست الکترونیکی:ddmsqazanfari@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۴/۳۱

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

مقدمه

از آنجا که آموزش یکی از وظایف اساسی و مهم دانشگاه و اعضای هیئت علمی می باشد و لذا ارزشیابی و ارتقای آن بایستی با جدیت انجام شود. ارزشیابی کاری است تحقیقی که از روش‌های کمی و کیفی و نیز شیوه های رسمی و غیر رسمی به منظور درک، قضاوت و بهبود یک فعالیت استفاده می‌کنند. ارزیابی را می توان یک فرایند فرعی در آموزش دانست که از آن به منظور ایجاد بازخورد در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی استفاده می شود تا نسبت به کارآمدی و کیفیت این فعالیت‌ها اطمینان حاصل شود و به طور کلی نقش یک آیینه را برای نظام آموزشی ایفا می‌کند تا تصمیم‌گیران تصویری از چگونگی فعالیت‌ها به دست آورند(۱).

آموزش بالینی مهمترین و حساس‌ترین جلوه آموزش است (۴-۲) که در آن دانش نظری به مهارت‌های ذهنی، روانی و حرکتی متنوعی که جهت مراقبت از بیمار ضروری است تبدیل می شود(۵،۶). در کل آموزش بالینی یک فرایند پویا است(۷) و اثرات مفیدی در کسب حداکثر کارایی دانش و مهارت مورد نیاز در دانشجویان خواهد داشت(۸)و هدف نهایی در گستره بالینی، کسب تبحر است(۹،۱۰).

بر اساس دیدگاه Newble آموزش بالینی فراموش شده‌ترین آموزش است و این حوزه دارای نواقصی بیشتر از سایرحوزه‌های آموزشی است(۱۱). تدریس نکات بالینی در دانشگاه‌های مختلف دنیا به عنوان آموزشی که برنامه صحیحی نداشته و به خوبی اجرا و ارزیابی نمی‌شود، شناخته شده است(۱۲). آموزش فعلی دانشگاه‌ها متهم به کاهش کارایی، ادامه شیوه سنتی و مقاومت در برابر نوآوری است. در حالی که اصلاح برنامه آموزشی و بهبود کیفیت آن همواره مورد توجه مسئولین و اساتید گروه پزشکی بوده است(۱۳).

رسالت اصلی دانشگاه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج و ارتقای دانش، گسترش تحقیق و فراهم کردن زمینه مساعد برای توسعه کشور است و لازم است جهت انجام این رسالت برای شناخت مشکلات و اصلاح آنها تلاش و کوشش پیگیر داشته باشد(۱۴). در این راستا دانشجو که خود خواستار فراگیری دانش بوده نقشی بزرگ و برجسته در پیشبرد اهداف والای دانشگاه که همان حفظ سلامت انسان است، دارد. دانشجویان به عنوان مصرف‌کنندگان آموزش دندانپزشکی دارایی‌های با ارزشی در ارائه بازخورد و پیشنهاداتی جهت تجدید نظر و بهبود محیط یادگیری خواهند داشت. متأسفانه در موارد زیادی نظرات دانشجویان به مسئولین دانشگاه‌ها منتقل نشده است(۳،۱۵،۱۶). ارزشیابی آموزشی در رشته‌های مختلف علمی به ویژه علوم پزشکی از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. دندانپزشکی نیز یکی از رشته های علوم پزشکی توأم با مهارت‌های عملی فراوان است. همزمان با پیشرفت سایر علوم تکنیک‌ها و مهارت‌های بالینی جدیدی به فراگیران این رشته عرضه می شود. بدیهی است ارتقای کیفیت آموزش بالینی این رشته در پیشرفت وضعیت سلامت دهان و دندان جامعه اثر مستقیم خواهد داشت(۱۷). در مقایسه با پزشکی در این گونه تحقیقات آموزش دندانپزشکی مورد غفلت قرار گرفته است(۱۸). هرگونه کاستی در فرایند اجرای برنامه آموزشی کارایی و توانمندی شغلی فارغ التحصیلان این رشته را با مشکلاتی مواجه نموده و آثار زیانبار اجتماعی خواهد داشت (۱۹).

نتایج مطالعه Amanat و همکاران در بررسی دیدگاه و رضایتمندی دانشجویان از آموزش دانشکده دندانپزشکی شیراز نشان داد که با وجود تفاوت در برخی معیارهای سؤال شده در مورد بخش‌های گوناگون مانند تسلط علمی اساتید، تجهیزات و امکانات بخش و برخورد کارکنان و اساتید با دانشجویان، به طورکلی میزان رضایت دانشجویان مورد بررسی، تقریبا همانند یکدیگر بوده و نوسان کمی دارد(۲۰). در مطالعه Eslamipour و همکاران در بررسی میزان رضایت دانشجویان دندانپزشکی اصفهان از بخش‌های گوناگون گزارش شده که با وجود تفاوت در بین بخش‌ها میزان رضایتمندی دانشجویان از بخش‌های مختلف در سطح مطلوبی می‌باشد(۲۱). همچنین Ramazani و همکاران در بررسی دیدگاه دانشجویان سال‌های پنجم و ششم دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

مورد آموزش عملی به این نتیجه رسیدند که دانشجویان دو سال آخر، آموزش عملی به نسبت مطلوبی داشتند(۲۲).

با توجه به عدم وجود مطالعه‌ای در بررسی رضایت دانشجویان دندانپزشکی یزد از بخش‌های بالینی، مطالعه حاضر با هدف ارزیابی رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی از وضعیت آموزش بالینی در دانشکده دندانپزشکی شهید صدوقی یزد در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

روش بررسی

در این مطالعه توصیفی مقطعی، دانشجویان دوره دکترای عمومی دندانپزشکی حاضر در بخش‌های بالینی دانشکده دندانپزشکی شهید صدوقی یزد در پایان روتیشن‌های اول و دوم نیمسال اول سال تحصیلی ۹۴-۹۳ که مایل به شرکت در مطالعه بودند، در مطالعه حضور داشتند و ۲۰۵ پرسشنامه تکمیل شد. به دانشجویان اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه خواهد بود. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که سؤالات آن از مقالات علمی استخراج شده و روایی آن با استفاده از پانل خبرگان و پایایی آن با انجام مطالعه پایلوت روی ۲۰ نفر از جامعه پژوهش به صورت تصادفی با الفای کرونباخ ۰/۷۶ تعیین شد. این پرسشنامه شامل سه بخش اطلاعات دموگرافیک(جنس، وضعیت تأهل و ترم تحصیلی)، ۲۰ سؤال مرتبط با اهداف پژوهش که با مقیاس لیکرت طبقه بندی شده بودند و سؤالات باز (در سؤالات باز از دانشجو خواسته شده بود سایر نقاط ضعف و قوتی را که در امر آموزش بالینی وجود دارد به همراه راهکارهای پیشنهادی بیان نمایند) بود. سپس سؤالات طراحی شده جهت بررسی و مقایسه در چند حیطه کلی شامل عملکرد اساتید، امکانات و تجهیزات، کفایت بیماران و کفایت زمان بخش دسته بندی شد. در این مطالعه، برای گزینه‌های کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم امتیازات ۵ تا ۱ و میانگین امتیازات به عنوان شاخص دیدگاه در نظر گرفته شد (نمره ۱/۹۹-۱ رضایتمندی ضعیف، نمره ۳/۹۹-۲ رضایتمندی متوسط و نمره ۵-۴رضایتمندی مطلوب). پرسشنامه‌ها به صورت حضوری در بین دانشجویان توزیع و جمع‌آوری گردید. دانشجویان خودگردان، بهداشت‌کار و تکمیلی وارد مطالعه نشده و پرسشنامه‌های ناقص از مطالعه خارج شدند. داده‌های جمع‌آوری شده بوسیله نرم افزار SPSS ویرایش ۱۷و آزمون‌های آماری ANOVA و T-Test تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج

در مجموع از ۲۰۵ دانشجوی شرکت کننده در این مطالعه ۸۳ نفر مرد(۴۰/۵٪) و ۱۲۲ نفر زن(۵۹/۵٪)، ۱۴۰ نفر مجرد (۶۸/۲٪)، ۶۵ نفر متأهل(۳۱/۷٪) بودند. ۴۷ نفر سال چهارم (۱۶/۸٪)، ۷۲ نفر سال پنجم (۲۵/۷٪) و ۸۶ نفر سال ششم تحصیلی(۳۰/۷۵٪) را می‌گذراندند(جدول۱). در بازه زمانی مشخص شده ۲۱ نفر در بخش تشخیص، ۱۴ نفر رادیولوژی،۳۲ نفر جراحی، ۱۶ نفر درمان ریشه، ۲۲ نفر ارتودنسی، ۲۰ نفر اطفال، ۲۴ نفر ترمیمی، ۲۸ نفر درمان لثه و ۲۸ نفر در بخش پروتز حضور داشتند و پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند.

جدول شماره ۱: اطلاعات دموگرافیک افراد مورد بررسی

ویژگی های دموگرافیک		تعداد (درصد)	رضایتمندی (میانگین ± انحراف‌معیار)	P-Value
جنس	مرد	۸۳(۴۰/۵۵)	۵۹/۳۱±۱۱/۸۷	۰/۰۸۸
	زن	۱۲۲(۵۹/۵)	۶۲/۳±۱۲/۶۳	
تاهل	متاهل	۶۵(۳۱/۷)	۶۱/۹۹±۱۲/۶۷	۰/۱۰۸
	مجرد	۱۴۰(۶۸/۲)	۵۹/۰۴±۱۱/۷۱	
ترم تحصیلی	۷	۴۷(۱۶/۸)	۶۳/۴۴±۱۰/۹۲	۰/۰۴۶
	۹	۷۲(۲۵/۷)	۶۲/۵۵±۱۰/۸۳	
	۱۱	۸۶(۳۰/۷۵)	۵۸/۶۱±۱۳/۹۴	

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

به طور کلی رضایتمندی از آموزش بالینی دانشکده با نمره ۳/۰۴ متوسط ارزیابی شد که بیشترین رضایتمندی مربوط به بخش اطفال(۳/۷) و کمترین رضایت مربوط به بخش ارتودنسی (۲/۹) بود. بر اساس نتایج آزمون آماری ANOVA رضایتمندی دانشجویان از بخش های مختلف تفاوت معنی‌داری نداشت، اما بین سطح رضایت و ترم تحصیلی تفاوت آماری معنی‌دار بود (P=۰/۰۴۶) به گونه‌ای که میزان رضایت در ترم‌های بالاتر کاهش یافت. نتایج آزمون آماری T-test نشان داد ارتباط آماری معنی‌داری بین نمره رضایت با متغیرهای جنسیت(P=۰/۰۸۸) و وضعیت تأهل(P=۰/۱۰۸) وجود نداشت.

نمودار ۱ سطح رضایت دانشجویان از کارایی بخش‌های مختلف دانشکده را نشان می‌دهد، بر این اساس بیشترین سطح رضایت از بخش‌های اطفال وتشخیص و کمترین رضایتمندی از بخش‌های رادیولوژی، ارتودنسی و درمان لثه بود.

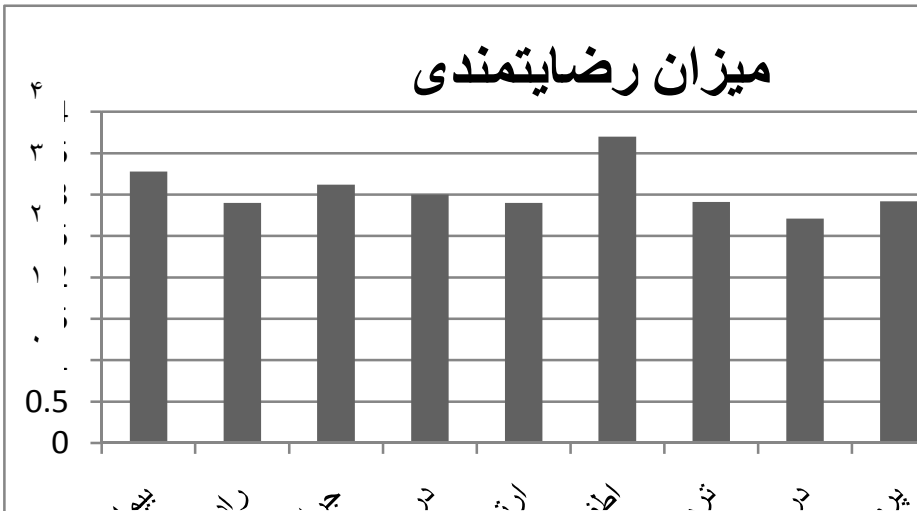

نمودار ۱: میانگین میزان رضایت دانشجویان از کارآیی بخش‌های بالینی دانشکده دندانپزشکی یزد

سطح رضایتمندی دانشجویان از حیطه‌های مختلف مورد بررسی در این مطالعه شامل عملکرد اساتید، وسایل و تجهیزات، کفایت بیماران درمان شده و کفایت زمان اختصاص داده شده به بخش‌ها در نمودار شماره ۲ منعکس شده است.

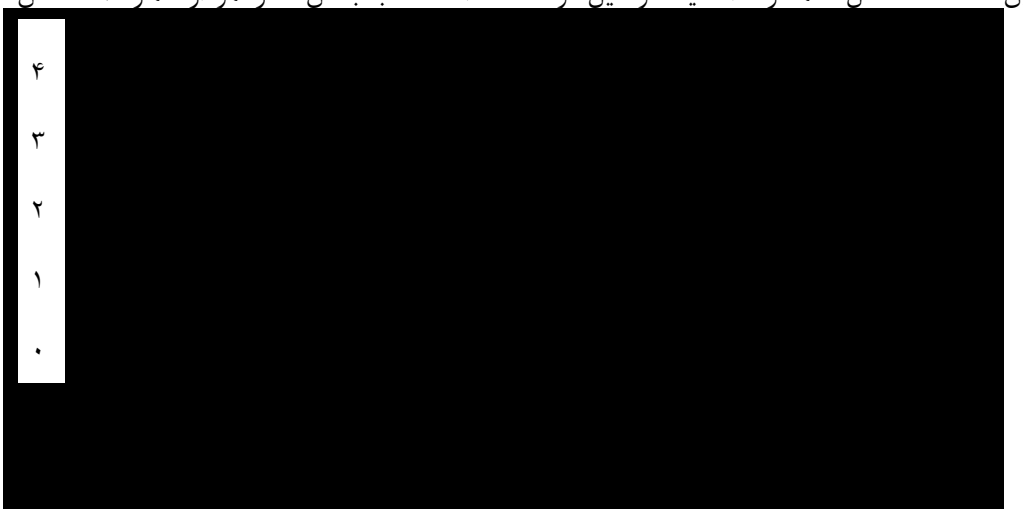

نمودار ۲:میانگین نمره رضایت دانشجویان از حیطه‌های عملکرد اساتید،امکانات وتجهیزات،کفایت بیماران وکفایت زمان از بخش‌های بالینی دانشکده دندانپزشکی یزد

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

در حیطه مربوط به عملکرد اساتید که شامل برآیندی از بررسی عواملی از قبیل حضور کافی و به موقع، نحوه نظارت حین درمان، نحوه برخورد، کیفیت ارزشیابی و نمره‌دهی، نمایش عملی(demonstration)، تناسب میان تعداد اساتید و دانشجویان حاضر در بخش‌ها و آموزش شیوه‌های نوین درمانی بود، بیشترین رضایت از بخش اطفال(۳/۵۷) و رادیولوژی (۳/۵۴) و کمترین رضایتمندی از بخش‌های درمان جراحی (۲/۶۸) و ریشه (۲/۵۶) بود.

تجهیزات و امکانات بخش ارتودنسی(۳/۱۵) بیشترین رضایت را درپی داشت و کمترین رضایت از امکانات بخش‌های درمان ریشه(۲/۹۱) و جراحی(۳/۰۸) بود. از نظر کفایت بیماران درمان شده دانشجویان بیشترین رضایت از بخش های اطفال(۳/۴۵) و تشخیص (۳/۸۵) بود ولی برای انجام درمان در بخش‌های ارتودنسی(۱/۹۵)، درمان لثه(۲/۳۹) و پروتز(۲/۳۵) نیاز به بیمار بیشتر و درمان‌های متنوع‌تری را اظهار نمودند. زمان اختصاص داده شده برای بخش‌های ارتودنسی(۳/۹) و اطفال(۳/۸۵) بیشترین و برای بخش‌های درمان ریشه(۳/۰) و ترمیمی(۲/۹) کمترین رضایتمندی دانشجویان را به دنبال داشت.

مهمترین مواردی که دانشجویان در پاسخ به سؤالات باز به آن اشاره کرده بودند: پیشنهاد افزایش تبلیغات و کاهش هزینه‌های درمانی جهت افزایش مراجعه بیمار و رفع مشکل کمبود بیمار بود.

برنامه‌ریزی واحدهای بالینی به گونه‌ای که دانشجو در هر نیمروز دو بخش را می‌گذراند، مورد انتقاد دانشجویان بود. چرا که این شرایط سبب محدویت زمان هر جلسه از بخش شده و باعث افرایش تنش در دانشجو جهت تکمیل درمان و همچنین افزایش تعداد دفعات رفت و آمد بیماران می‌شود. این مسئله مخصوصاً در بخش‌های درمان ریشه، ترمیمی و اطفال سبب نارضایتی دانشجویان شده بود. همچنین دانشجویان خواستار کاهش ظرفیت پذیرش دانشجوی دندانپزشکی در این دانشکده بودند.

دانشجویان از اینکه در بخش پریودنتولوژی اجازه انجام اعمال جراحی ساده پریودنتال را نداشته و فعالیت بخش محدود به جرم گیری است، ناراضی بودند.

در بخش رادیولوژی دانشجویان از اینکه بیشتر زمان بخش صرف عکس‌برداری پری اپیکال می‌شود، ناراضی بودند و ترجیح می‌دادند زمان بیشتری به انجام عکس‌برداری‌های متنوع‌تر و آنالیز گرافی‌ها اختصاص یابد، همچنین تعداد کابین‌ها و تجهیزات بخش را نامناسب می‌دانستند.

در بخش درمان ریشه، دانشجویان خواستار آموزش و بکارگیری ابزار و شیوه‌های نوین مورد استفاده در این رشته از جمله دستگاه روتاری و Apex locator بودند، همچنین از عدم هماهنگی بین تعداد استاد و دانشجویان حاضر در این بخش و بعضاً نظارت ناکافی حین درمان به دلیل این عدم تناسب، نگران بودند.

تعداد موارد جراحی‌های بافت سخت و نرم در بخش جراحی کافی نیست و تعداد اساتید این بخش نیز با توجه به تعداد بالای دانشجویان این بخش و حساسیت این بخش بسیار کم است.

بحث

در مطالعه حاضر دیدگاه دانشجویان در رابطه با آموزش بالینی سنجیده شد، در مطالعات مشابه انتظارات دندانپزشکان فارغ التحصیل(۲۲)، رضایتمندی بیماران از شیوه خدمات دندانپزشکی(۲۳،۲۴) و همچنین نظر اساتید در زمینه آموزش بالینی(۱۷) بررسی شده است. ولی از آنجا که دانشجویان یکی از بهترین و قابل اعتمادترین منابع جهت بررسی مشکلات آموزش بالینی هستند و حضور و تعاملی بی‌واسطه با این فرایند داشته(۲۵) و بدون شک تجربیات آموزشی و نقطه نظرات آنها درباره محتوا، ساختار و کیفیت آموزش به عنوان عامل کلیدی در ارزیابی و کنترل کیفیت برنامه آموزشی به شمار می‌رود و می‌تواند منبع مهمی برای تصمیم‌گیران آموزشی محسوب شود (۲۸-۲۶) به بررسی نظرات این گروه پرداخته شد، ضمناً نظر سنجی در پایان هر بخش و در خصوص همان بخش انجام گردید تا خطای یادآوری کمتر باشد.

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

بر اساس نتایج پژوهش به طور کلی نوسان کمی در میزان رضایت دانشجویان در بخش‌های مختلف وجود داشت و به طور کلی رضایتمندی ازهمه حیطه‌های مورد بررسی در بازه تعیین شده با میانگین نمره ۳/۰۴ متوسط ارزیابی شد. در مطالعه Mirmohammadi و همکاران که رضایت پزشکان فارغ التحصیل از دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد ارزیابی شده بود، نمره رضایتمندی ۳/۸۱۴ گزارش شده است(۲۹).

یافته ها وجود رابطه معنی‌داری بین ترم تحصیلی ومیزان رضایت‌مندی را نشان دادند، بگونه‌ای که دانشجویان در ترم‌های بالاتر رضایتمندی کمتری نسبت به آموزش بالینی خود داشتند. این رابطه در مطالعه Parnian و همکاران که دیدگاه دانشجویان را درباره نحوه آموزش بخش پریودنتولوژی همین دانشکده در سال ۱۳۸۸ سنجیده بود نیز مشاهده شد(۳۰). به نظر می‌رسد افزایش آگاهی و بینش دانشجویان در ترم‌های بالاتر نسبت به آموزش‌های بالینی لازم همچنین علاقه دانشجویان سال آخر به فراگیری هر چه بیشتر موارد باقی مانده و استرس آنها جهت ورود به بازار کار یک نارضایتی کلی را در این دسته از دانشجویان بوجود آورده است.

اغلب مطالعات انجام شده در زمینه شاخص‌های مؤثر بر آموزش بالینی بر نقش کلیدی مربی در ایجاد محیط آموزشی مناسب تأکید کردند(۳۱). نقش اساتید تا حدی است که اعضای هیأت علمی را قلب هر دانشکده دانسته‌اند(۳۲). بدین منظور در اولین حیطه مورد مطالعه پژوهش حاضر عملکرد اساتید سنجیده شد. یافته‌های این مطالعه، بالاترین رضایتمندی را در بخش‌های اطفال و درمان لثه و پایین‌ترین رضایتمندی را در بخش‌های درمان ریشه و جراحی نشان داد. با بررسی جزیی‌تر ابعاد بررسی شده در ارتباط با عملکرد اساتید در دو بخش جراحی و درمان لثه، دانشجویان از عدم تناسب میان تعداد اساتید و دانشجویان حاضر در بخش که منجر به کاهش نظارت استاد حین درمان نیز می‌گردد، ناراضی بودند. همانطور که Newble معتقد است یک مشکل دایمی در یاددهی بالینی، عدم نظارت مستقیم بر ارتباط دانشجو با بیمار است(۳۳). بر این اساس لازم است در رابطه با استانداردسازی نسبت استاد به دانشجو مخصوصاً در بخش‌هایی که کار بالینی بیشتر و حساس‌تری دارند توجه بیشتری شود.

تجهیزات و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری بخش‌ها، دومین حیطه مورد بررسی در مطالعه حاضر بود. چرا که عدم وجود امکانات کافی در محیط بالینی تنش‌زاترین عامل در مطالعه Delaram و همکاران ذکر شده بود(۷). به اعتقاد Hemmati و همکارش نبود امکانات، سبب دلسردی و نداشتن هدف در یادگیری بالینی می‌شود(۳۵). در مطالعه Pourghane و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی گیلان فقدان تجهیزات و امکانات مناسب در بالین، از موانع آموزش اثربخش در بالین ذکر شده است(۳۶). دانشجویان در مطالعه حاضر بیشترین رضایت را از امکانات بخش پروتز و ارتودنسی و کمترین میزان رضایت را از بخش‌های درمان لثه و رادیولوژی داشتند. دانشجویان دندانپزشکی شیراز در مطالعه Amant و همکاران بیشترین رضایت را از امکانات بخش درمان لثه و کمترین رضایت را از امکانات بخش‌های جراحی و رادیولوژی داشتند(۲۰).

براساس یافته‌ها، محدودیت فضای فیزیکی و تعداد ناکافی کابین‌ها در بخش رادیولوژی مد نظر اکثریت دانشجویان در این زمینه بود. در رابطه با بخش درمان لثه چنانچه در مطالعه Parnian نیز مشاهده شده بود خرابی یونیت‌های این بخش باعث نارضایتی دانشجویان از امکانات این بخش شده است (۳۰) و به نظر می‌رسد با توجه به اینکه تاکنون تغییری در وضعیت یونیت‌ها داده نشده و از طرفی تعداد دانشجویان نیز افزایش یافته این نارضایتی هم‌چنان ادامه داشته باشد. این مسأله لزوم توجه بیشتر مسئولان به تجهیز این بخش‌ها را نشان می‌دهد.

در سومین حیطه مورد بررسی، درباره کفایت بیماران درمان شده، دانشجویان بیشترین رضایت را در این حوزه از بخش‌های تشخیص و اطفال و کمترین رضایت را از بخش‌های پروتز و ارتودنسی داشتند. در مطالعه‌ای که روی

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

فارغ‌التحصیلان ۵ سال گذشته دانشکده‌های دندانپزشکی در سال ۱۳۸۶ توسط Ahangari و همکاران انجام شده بود نیز دندانپزشکان تعداد بیماران درمان شده در بخش‌های تشخیص، ترمیمی و اطفال را کافی دانسته بودند اما معتقد بودند بخش‌های ارتودنسی و رادیولوژی نتوانسته‌اند تعداد بیماری که می‌تواند فرد را در انجام یک درمان موفق پس از فراغت از تحصیل یاری نماید در اختیار دانشجو قرار دهند(۱۹). رضایتمندی از تعداد بیماران بخش تشخیص با توجه به اینکه بیماران در بدو ورود به دانشکده به این بخش مراجعه کرده سپس به بخش‌های لازم ارجاع داده می‌شوند، قابل پیش‌بینی بود هر چند در پاسخ به سؤالات تشریحی دانشجویان به کمبود مراجعین با بیماری‌های خاص به این بخش اشاره کرده بودند.

در حیطه چهارم، به بررسی زمان اختصاص داده شده به بخش‌ها پرداخته شده بخش‌های ارتودنسی و اطفال بیشترین رضایت و درمان ریشه و ترمیمی کمترین رضایت را دراین حوزه دارا بودند. به نظر می‌رسد دانشجویان در بخش‌هایی که کار بالینی طولانی‌تر و متنوع‌تری دارند نیاز به زمان بیشتری را احساس می‌کنند. در مطالعه Borhan Mojabi، ۷۵درصد دانشجویان طول مدت کارآموزی بخش‌های اطفال و رادیولوژی را کافی و ۴۱/۷ درصدطول مدت کارآموزی بخش ارتودنسی را کم ذکر کردند(۱۷).

در پایان دانشجویان رضایتمندی کلی خود را از کارایی بخش‌های مختلف در امر آموزش بالینی بیان کردند. بر اساس یافته‌ها بیشترین رضایتمندی از آموزش بخش‌های اطفال و تشخیص و کمترین رضایتمندی مربوط به بخش‌های ارتودنسی و درمان لثه بود. در مطالعه Nematollahi و همکاران نیز میزان مهارت بالینی در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی مشهد در حد مطلوب بود(۳۷). در مطالعه Ahangari دندانپزشکان بیش‌ترین کارایی را در بخش پروتز و کمترین کارایی را مربوط به بخش ارتودنسی دانستند(۱۹). در مطالعه Borhan Mojabi نیز دانشجویان بیشترین کارایی را در بخش‌های تشخیص، رادیولوژی و اطفال و کمترین کارایی را مربوط به بخش ارتودنسی دانستند(۱۷). در نیازسنجی که در مطالعه Mirsaidi و همکاران از فارغ‌التحصیلان دانشکده دندانپزشکی یزد طی سالهای ۷۷تا ۸۴ انجام گرفت بیشترین نیاز آموزشی مربوط به ارتودنسی، درمان ریشه و جراحی و کمترین نیاز آموزشی مربوط به اطفال، پروتز و تشخیص بود(۳۸). مطالعات فوق تا حد زیادی با نتایج این مطالعه مطابقت داشت. با تحلیل مسائل مطرح شده در پاسخ‌های تشریحی و هم‌چنین مطالعه Parnian به نظر می‌رسد علت نارضایتی دانشجویان در بخش درمان لثه علاوه بر کمبود امکانات بدین سبب است که آنها تمایل به انجام درمان‌های پیشرفته‌تری نسبت به جرم‌گیری دارند و توانایی‌های خود را بیشتر ارزیابی می‌کنند. در مطالعه Roland در انگلستان نیز دانشجویان عنوان نموده‌اند که صلاحیت بیشتری نسبت به درمان‌های پیشنهادی دارند(۳۹).

در بسیاری از مطالعات انجام شده همانند مطالعه حاضر میزان رضایت دانشجویان از آموزش بخش ارتودنسی پایین بوده است، این درحالیست که یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد دانشجویان از عملکرد اساتید، امکانات و زمان بخش رضایتمندی مناسبی داشتند اما به نظر می‌رسد عدم کفایت بیماران درمان شده در این بخش باعث این سطح از نارضایتی شده است البته در برخی دیگر از مطالعات کمبود وسایل و تجهیزات و مشارکت نداشتن دانشجو در ارایه طرح درمان نیز علل این نارضایتی دانسته شده است(۱۷). از طرفی موج فزاینده تمایل دندانپزشکان عمومی در سطح کشور برای انجام درمان‌های تخصصی‌تر به ویژه در حوزه‌های ارتودنسی، جراحی‌های پریودنتال و ایمپلنت احتمالا یکی از دلایل درخواست دانشجویان برای این گونه آموزش ها حتی فراتر از آنچه در کوریکولوم آموزشی برای آنها در نظر گرفته شده می‌باشد. هرچند اینگونه به نظر می رسد که لازم است توسط مسئولین برنامه‌ریزی و پیگیری لازم جهت تأمین بیمار کافی جهت آموزش مناسب و کافی بر اساس کوریکولوم آموزشی در بخش‌های مختلف دانشکده مخصوصاً بخش‌های درمان لثه و ارتودنسی صورت گیرد.

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

از محدودیت‌های مطالعه حاضر عدم وجود پرسشنامه استاندارد جهت بررسی میزان رضایت دانشجویان از آموزش بالینی و همچنین عدم همکاری برخی از دانشجویان در تکمیل پرسشنامه بود.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج مطالعه حاضر رضایت دانشجویان از حیطه‌های مختلف شامل عملکرد اساتید، وسایل و تجهیزات، کفایت بیماران درمان شده و کفایت زمان اختصاص داده شده به بخش‌ها و همچنین رضایت کلی از کارایی بخش‌ها با نوسان کم در کلیه بخش‌ها متوسط ارزیابی شد، از اینرو نیاز به بهبود وضعیت مکانهای آموزشی از بعد کمی و کیفی، ارتقاء عملکرد اساتید و تامین بیماران مورد نیاز دانشجویان جهت بهبود وضعیت آموزش بالینی ضروری به نظر می‌رسد، که این مهم توجه خاص برنامه‌ریزان آموزشی را طلب می‌کند. امید است با نیازسنجی انجام شده در حوزه های مختلف، شاهد ارتقا کیفیت آموزش بالینی و رشد توانمندی دندانپزشکان عمومی در آینده باشیم.

سپاسگزاری

این پژوهش با حمایت‌های مالی حوزه معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در قالب طرح تحقیقاتی مصوب کد ۳۴۴۰ انجام شده است. مجریان طرح بر خود لازم می‌دانند که از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد جهت تصویب این طرح و همچنین از کلیه دانشجویانی که وقت گرانبهای خود را در اختیار پژوهشگران نهادند، تشکر و قدردانی نمایند.

***References*:**

1-Abdi K, Maddah SSB, Rahgozar M, Dalavandi A. ***Evaluation of educational situation of Rehabilitation Branches in Welfare and Rehabilitation University from The student's viewpoint in educational years 2003-2004.*** J Rehabili 2007; 7(4): 57-64. [Persian]

2- Haghani F, Alavi M. ***An Introduction to some new approaches in clinical education***. Iran J Med Edu 2010; 10(5) :801-6. [Persian]

3- Cardall WR, Rowan RC, Bay C. ***Dental education from the students' perspective: curriculum and climate.*** J Dent Educ 2008;72(5):600-9.

4- Divaris K, Barlow PJ, Chendea SA, Cheong WS, Dounis A, Dragan IF, et al. ***The academic environment: the students' perspective.*** Eur J Dent Educ 2008;12 (Suppl 1): 120-30.

5- White R, Ewan C. ***Clinical Teaching in Nursing.*** London: Chapman&Hall; 1995.p.1-18.

6- Seyyedi iraj A, Abdi K, Vameghi R, Safi MH. ***Designing the valid indexes for assessment of situation of clinical education in rehabilitation courses.*** J Med Educ Dev 2013; 5(9):23-32. [Persian]

7- Delaram M. ***Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery students in Shahrekord University of Medical Sciences.*** Iran J Med Educ 2006; 6(2): 129-135. [Persian]

8-Azizi F. ***Medical education: challenges and prospects.*** 2nd ed. Tehran: Publications of the Ministry of Health and Med Educ; 2002.p. 22-9. [Persian]

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

9-Wolf RM. ***Evaluation in Education: Foundations of Competency Assessment and Program Review.*** 3rd ed**.** New York: Praeger, 1990.p.6-9.

10-Yamani N, Yousefy A, Changiz T**.** ***Proposing a Participatory Model of Teacher Evaluation.***. Iran J Med Educ 2006; 6(2): 115-121 [Persian].

11- Fasihi Harandi T, Soltani Arabshahi K. ***A survey of input and process of clinical education in Iran University of Medical Sciences.*** Payesh 2003; 2(2):127-132.[Persian]

12- Azizi F. ***Method of Learning and Research in Medical Sciences.*** 1st ed. Tehran: Varamin publication, 1991.p.29. [Persian]

13-Rahbar N. ***Education in medicine first.*** National Seminar on Medical Education, Tehran; 1994.p. 117-120. [Persian]

14- Tayebi SJ. ***Role of University and research in national development.*** Quart J Res Plan High Educ 1991;7& 8:22-3. [Persian]

15- Till H. ***Climate studies: can students' perceptions of the ideal educational environment be of use for institutional planning and resource utilization?*** Med Teach. 2005;27(4):332-7.

16- Halter MJ, Kleiner C, Hess RF. ***The experience of nursing students in an online doctoral program in nursing: a phenomenological study.*** Int J Nurs Stud 2006 ;43(1):99-105.

17- Borhan Mojabi K. ***Evaluation of clinical skills in Qazvin Faculty of Dentistry through the students and teachers' points of view.*** J Qazvin Univ Med Sci2002; 6(2): 48-55. [Persian]

18- Ostapczuk MS, Hugger A, de Bruin J, Ritz-Timme S, Rotthoff T. ***DREEM on, dentists! Students' perceptions of the educational environment in a German dental school as measured by the Dundee Ready Education Environment Measure***. Eur J Dent Educ. 2012;16(2):67-77.

19- Ahangari Z, Rahmani M, Sohrabi Z, Kharazifard M. ***Dental curriculum according to views of the graduates of dental schools of the country during the last 5 years.*** J Dent Sch. 2010; 28 (2) :80-87. [Persian]

20- Amant D, Momeni Sh, Amant N. ***Evaluating Students' Satisfaction in Regard with Clinical Training at Shiraze Dentistry School***. Dent Sch J (Shiraz) 2008;10(40):356-360. [Persian]

21- Eslamipour F, shirban F, refaee P. ***Assessment of dental students' satisfaction of clinical departments in Isfahan dental school.*** Iranian Journal of Medical Education 2011; 10 (5) :625-633.[Persian]

22- Ramazani N, Ramazani M, Fazeli A**.** ***The Perspective of Fifth and Sixth Year Dental Students of Zahedan University of Medical Sciences about Practical Training and Related Factors.***Strides Dev Med Educ2014; 11 (2) :236-43.[Persian]

23- Alvesalo I, Uusi-Heikkilä Y. ***Use of services, care-seeking behavior and satisfaction among university dental clinic patients in Finland.*** Community Dent Oral Epidemiol. 1984; 12(5):297-302.

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

24- Ghapanchi J, Daghighafkar M, Azadi A, Sedaghati Shayesteh S. ***Patients' satisfaction of dental care provided in Shiraz dental school*** .Shiraz Univ Dent J 2009; 10(1):83-6. [Persian]

25- Zaighami R, Faseleh M, jahanmiri Sh, Qodsbine F. ***Nursing student viewpoint about the problem of clinical teaching.*** J Qazvin Univ Med Sci 2004; 30(8):55-1. [Persian]

26- Azizi F. ***Medical education: mission, vision, and challenges.*** Tehran: Undersecretary for Education, Ministry of Health and Medical Education, 2003.p.91- 5.

27- Abbasszadegan SM. ***Educational Need Assessment in Organizations.*** 1st ed. Tehran: Publication Inc, 2000. 23-34. [Persian]

28- Anderson A***. Customs Co-operation Council.*** 1st ed. London: Mosby, 1997. p. 24.

29- Mirmohammadi SJ, Mehrparvar AH, Bahaloo M, Davari MH. ***Satisfaction of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences' alumni about the quality of medical education.*** J Med Educ Develop 2013; 8(2):36-46. [Persian]

30- Parnian AM. ***Investigatethe student opinion about education and evaluation approach of Periodontology in Yazd Shahid Sadoughi School of Dentistry in 2009-10***[Thesis].School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, 2010. [Persian]

31- Mogharab M, Khazaei T, Amuzeshi Z, Soruri M, Sharifzadeh Gh R. ***Assessing clinical training fields from the perspective of nursing students and instructors in 2010-2011.*** Scientific Quarterly of Birjand Nursing and Midwifery Faculty 2011; 8 (2): 94-99.

32- Fasihi T, Soltaniarabshahi SK, Tahami SA. ***Viowpoints of medical students about the quality of clinical eduction.*** J Qazvin Univ Med Sci 2004; 30(8): 4-9.

33- Newble D, Cannon, R. ***Modern Techniques in Medical Education and Related Sciences***, Translated by: Mahmoodi M.1st ed, Tehran: Continuous Education Office of Ministry of Health and Medical Education,1997.p.101-8.

34- Delaram M. ***Clinical Education from the Viewpoints of Nursing and Midwifery Students in Shahrekord University of Medical Sciences.*** Iran J Med Educ 2006; 6(2): 129-35. [Persian]

35- Hemmati Maslakpak M, Khalilzadeh H. ***Nursing Students' Perspectives on Effective Clinical Education: A Qualitative Study.*** Iran J Med Educ2011.7(11).PP: 718-727.[Text in Persian] [Persian]

36- PourghaneP, KhaleghdousT, ParyadE, Baghaee M, Kazem nejadE. ***Nursing students' attitude about factors influencing clinical learning in Medical University of Guilan.*** Guilan School of Nursing and Midwifery 2005;16(56):1-7. [Persian]

37- Nematollahi H, Razeei, Razie Khanmohammadi, Hojat Shakib. ***Evaluating Success of Pediatric Dentistry Department at Mashhad Dental School (Iran) in Clinical Skills Education from Students' Perspectives.*** J Mash Dent Sch 2013; 37(3): 257-66. [Persian]

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

38- Mirsaeidi S. ***A Survey about educational needs of Yazd Dental School Alumni, Between1998-2005.***[Thesis]. School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, 2010. [Persian]

39- Roland S, Hosbon R, Hanwell S. ***Clinicaln pompetency xercises: some student perceptions.*** J Dent Educ. 2007;11(30):184-191

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]

Evaluating Students' Satisfaction in Regard with Clinical Training at Shahid Sadoughi Dentistry School of Yazd in 2014

Tabatabaei S H(DDS,MSc)[1], Tabrizizade M(DDS,MSc)[2], Qazanfari S[3*], Hakimian R(MA)[4]

[1]Assistant Professor, Department of Oral& Maxillofacial Pathology, School Member of Social Determinants of Oral Health Research Center, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

[2] Full Professor, Department of Endodontics, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

[3]Dental Student, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

[4] Librarian, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Received: 22 June 2015 ***Accepted:*** 22 July 2015

Abstract

Introduction: University as an institution promotes knowledge and supplies specialist manpower in the community, which is obliged to continually assess its current status to achieve practical solutions in order to improve the quality of education. Therefore, the present study aimed to assess students' satisfaction from clinical education status in the dentistry School of Yazd.

Methods: In this descriptive cross-sectional study, 205 questionnaires were completed by dental graduate students who were passing the first and second rotation in the clinical wards. The validity and reliability of the questionnaire were confirmed. The collected data were analyzed via ANOVA and T-Test applying SPSS software (ver, 17).

Results: In this study, 83 males (40.5%) and 122 females (59.5 %) participated. Students' satisfaction score from clinical education of college was 3.04±0.96, which was reported as moderate. The most satisfaction belonged to Pediatrics ward(3.7±0.6) and the lowest satisfaction was devoted to the orthodontics ward (2.9±1.01). Moreover, a significant relationship was observed between students' satisfaction rate and their education term (P=0.046), though no significant relationship was reported between satisfaction rate and gender (P=0.088) as well as marital status (P=0.108).

***Conclusion*:** The present study findings revealed that students' satisfaction from clinical education was moderate in all sectors with a low fluctuation. Hence, providing the necessary facilities, promoting university instructors and attempting to attract the patient seem to be necessitated in order to improve the status of clinical education which should be specifically taken into consideration by the educational planners.

Keywords: Clinical education; Dentistry students; Satisfaction

This paper should be cited as:

Tabatabaei S H, Tabrizizadeh M, Qazanfari S, Hakimian R. ***Evaluating Students' Satisfaction in Regard with Clinical Training at Shahid Sadoughi Dentistry School of Yazd in 2014.*** Yazd Journalof Dental Research 2015; 4(2): 491-502.

Corresponding Author: Tel: +09104662709, Email: ddmsqazanfari@yahoo.com

[Downloaded from yjdr.ssu.ac.ir on 2026-11-27]